

Grundläggande kurs i samhällsorienterande ämnen (fortsättningskurs)

I alla tider har vi människor försökt att förstå och förklara våra levnadsvillkor, utifrån den miljö och de sociala sammanhang vi ingår i liksom utifrån kunskaper om det förflutna. Kunskaper i de samhällsorienterande ämnena ger oss verktyg för att delta i samhällslivet, påverka vår livssituation och bidra till samhällets utveckling. Dessa kunskaper är särskilt betydelsefulla i en samtid som präglas av snabb utvecklingstakt, globalisering och mångfald.

Syfte

Undervisningen i kursen ska syfta till att eleven utvecklar kunskaper om samhället och om människors levnadsvillkor. Kursen är tvärvetenskaplig och ämnena geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap bidrar med olika perspektiv på det svenska samhällets utveckling, förutsättningar och utmaningar. Därmed ska eleven utveckla en bredare samhällsförståelse samt tilltro till sin förmåga att aktivt delta i vardags-, samhälls-, och arbetsliv samt i fortsatta studier.

Genom undervisningen ska eleven utveckla förtrogenhet med de mänskliga rättigheterna och med demokratiska processer, värden och principer. Eleven ska ges möjlighet att reflektera över sin egen roll i det demokratiska samhället och vad det innebär att vara en aktiv, ansvarstagande och delaktig medborgare. Därigenom ska eleven stimuleras att engagera sig i och delta i ett öppet meningsutbyte om samhällsfrågor.

Undervisningen ska ge eleven kunskaper om hur individen och samhället påverkar varandra. Eleven ska även ges möjligheter att utveckla en helhetssyn på samhällsfrågor och samhällsstrukturer. I en sådan helhetssyn är sociala, ekonomiska, miljömässiga, politiska, etiska, historiska, rättsliga och mediala aspekter centrala.

Genom undervisningen ska eleven utveckla kunskaper om geografiska förhållanden, mönster och processer i Sverige och i andra delar av världen. Eleven ska även få kunskaper om frågor som rör samspel mellan människa, samhälle och natur samt om hållbar utveckling.

Undervisningen ska ge eleven förutsättningar att vidga sin historiska referensram och därmed utveckla en fördjupad förståelse för nutiden. Eleven ska också få inblick i hur kvinnor och män genom tiderna har skapat och förändrat samhällen och kulturer.

Undervisningen ska ge eleven förutsättningar att utveckla kunskaper om religioner och andra livsåskådningar. Den ska även ge kunskaper om och förståelse för hur olika traditioner har påverkat det svenska samhället och dess värderingar. Eleven ska också stimuleras att reflektera över olika livsfrågor och etiska förhållningssätt.

Undervisningen ska bidra till att eleven utvecklar kunskaper om hur man kritiskt kan granska fakta och förhållanden inom det samhällsorienterande området. Eleven ska ges förutsättningar att utveckla ett källkritiskt förhållningssätt vilket omfattar att söka och värdera information om samhällsfrågor från olika källor och medier. Eleven ska också ges förutsättningar att utveckla kunskaper i att använda metoder från olika samhällsorienterande ämnen.

Undervisningen i kursen ska ge eleven förutsättningar att utveckla

- kunskaper om demokrati och mänskliga rättigheter,
- kunskaper om förhållanden och strukturer i samhället,
- kunskaper om geografiska förhållanden, mönster och processer samt om hållbar utveckling,
- kunskaper om händelser, aktörer och förändringsprocesser under olika tidsperioder,
- kunskaper om religioner och andra livsåskådningar samt etik och livsfrågor utifrån olika perspektiv, och
- förmåga att använda och värdera källor och metoder från olika samhällsorienterande ämnen.

Centralt innehåll

Leva i samhället

- Kränkningar av de mänskliga rättigheterna i olika delar av världen och internationellt arbete för att främja mänskliga rättigheter.
- Etiska och moraliska frågor utifrån egna argument, utifrån tolkningar inom religioner och andra livsåskådningar samt utifrån etiska modeller.
- Individens och grupperns identiteter, ekonomiska resurser och möjligheter i samhället. Begreppen makt, rättvisa, jämlikhet och jämställdhet.
- Hur media produceras, distribueras och konsumeras samt vilka möjligheter och svårigheter det kan innebära för mediernas roll i ett demokratiskt samhälle.
- Nyhetsvärdering och hur den kan påverka människors bilder av omvärlden.

Det svenska samhället

- Sveriges demokratiska och politiska organisation på nationell och internationell nivå med riksdag, regering och Europeiska unionen (EU).
- Politiska ideologier och partier i Sverige.
- Sveriges militära och civila försvar samt totalförsvarsplikten.
- Hur hushållens, företagens, bankernas och det offentliga ekonomien hänger samman. Orsaker till förändringar i samhällsekonomin och vilka effekter de kan få.
- Velfärdsstrukturer i Sverige, deras funktion och hur de finansieras.
- Arbetsmarknadens och arbetslivets förändringar och villkor, till exempel med avseende på lönebildning, arbetsmiljö och arbetsrätt.
- Migration till, samt integration och segregation i, Sverige i dag.
- Rättssystemet i Sverige och principer för rättssäkerhet.

- Förutsättningar i Sveriges natur och miljö för näringar, befolkning och bebyggelse, både i nutid och historiskt.
- Från enhetskyrka till religiös mångfald och sekularisering i det svenska samhället. Religionens betydelse i samhället i Sverige jämfört med några andra delar av världen.

Sverige och omvärlden

- Vad klimat är och faktorer som påverkar klimatet. Människans påverkan på klimatet och konsekvenser av klimatförändringar.
- Hur val och prioriteringar på individ- och samhällsnivå kan påverka och främja hållbar utveckling utifrån ekologiska, sociala och ekonomiska perspektiv.
- Centrala tankegångar och religiösa praktiker inom kristendom, islam, judendom, hinduism och buddhism.
- Ett urval av händelser, aktörer och förändringsprocesser i Sverige och andra delar av världen fram till cirka 1900, med betydelse för vår egen tid.

Metoder och källor

- Metoder för att söka information från kartor och andra källor i de samhällsorienterande ämnena. Hur man kan bearbeta och värdera information om samhällsfrågor.

Betygskriterier

Betygskriterier för betyget Godkänt

Eleven visar grundläggande kunskaper om demokratiska värden och beslutsprocesser samt om mänskliga rättigheter. Eleven för enkla resonemang om olika frågor med koppling till demokratins möjligheter och utmaningar.

Eleven visar grundläggande kunskaper om förhållanden och strukturer i samhället. Eleven för enkla resonemang om hur individer och grupper kan påverka och påverkas av samhället.

Eleven visar grundläggande kunskaper om geografiska förhållanden, mönster och processer samt om hållbar utveckling.

Eleven visar grundläggande kunskaper om händelser, aktörer och förändringsprocesser under olika tidsperioder.

Eleven visar grundläggande kunskaper om religioner och andra livsåskådningar samt för enkla resonemang om etik, moraliska frågor och livsfrågor.

Eleven använder och värderar källor och metoder från olika samhällsorienterande ämnen på ett i huvudsak fungerande sätt.